

Interpretarea Chestionarului

aplicat la proiectul „Alternative pentru energie durabilă”

În economia proiectului „Alternative pentru energie durabilă”, **Activitatea 6** – de aplicare a chestionarului de evaluare a comunităților vine să răspundă obiectivului specific al proiectului *Măsurarea gradului de implicare a comunităților țintă în acțiuni pe tema energiei durabile* și se află într-o strânsă legătură cu pregătirea și organizarea sesiunilor de informare «Tehnologii energetice „curate” și „inteligente”».

Din analiza chestionarelor reiese că în zona rurală a județului Suceava informația despre sursele regenerabile de energie și tehnologiile eficiente din punct de vedere energetic este foarte precară, și în unele colectivități chiar inexistentă.

Înainte de etapa de analiză efectivă a chestionarelor a avut loc o discuție cu membrii echipei de implementare în cadrul căreia s-a menționat că nevoia promovării prin proiect a temelor energiei regenerabile și eficiență energetică a fost susținută încă din etapa de scriere a proiectului de instituțiile planificate a fi asociate Fundației Speologice „Club Speo Bucovina”, respectiv Consiliul Județean Suceava și Inspectoratul Școlar Județean Suceava. Aceste instituții și-au dat acordul să susțină activitățile proiectului conștiente de nevoia acută ca în mediul școlar rural și în comunitățile rurale în general să fie abordate aceste subiecte ținând cont de schimbările climatice semnificative care amenință securitatea planetei din cauza utilizării ineficiente a energiei și a utilizării excesive a surselor bazate pe combustibili fosili.

S-a ales un număr de 20 de comune în așa fel încât să acopere o parte cât mai mare a județului Suceava, iar selecția acestora s-a făcut în principal aleator, respectând totuși în acest context și câteva recomandări ale instituțiilor asociate. S-a ajuns astfel la o listă a localităților țintă care includea: *Adâncata, Baia, Cacica, Dărmănești, Dumbrăveni, Fântânele, Gălănești, Ilișești, Ipotești, Liteni, Marginea, Mălini, Putna, Salcea, Straja, Stroiești, Șcheia, Siminicea, Udești, Verești.*

Intrucât grupurile – țintă vizate de proiect sunt atât elevii cât și adulții din colectivitățile rurale menționate, au fost abordate și s-a solicitat participarea, din partea fiecărei comune, a două instituții investite de cetățenii satelor cu o autoritate și o prestanță, inclusiv morală:

❖ **Primăria** - factorul de decizie principal într-o comună, care se află permanent în contact direct cu locuitorii, și de la care, de cele mai multe ori, se așteaptă rezolvarea tuturor problemelor

comunității; tot primăria este instituția care deține pârghiile necesare pentru a aduce în comunitate surse dintre cele mai diverse de finanțare și poate mobiliza populația pentru implementarea unor proiecte de interes în întreaga comunitate.

❖ **Scoala** - care vine pe de altă parte, cu activități specifice de conștientizare, formare și informare a elevilor nu numai pe teme de protecția mediului cuprinse în programa școlară ci mai ales prin antrenarea lor în activități extra-curriculare, desfășurate de cele mai multe ori în comunitate, alături de părinți.

Prin urmare, s-a considerat că cele două instituții ar putea fi vectorii mobilizării și convingerii colectivităților rurale să utilizeze mai eficient energia și să adopte tehnologii mai „curate” de obținere a energiei durabile.

Așadar, reprezentanții autorităților publice locale și unităților de învățământ au fost invitați să participe la activitatea de lansare a proiectului – ocazie cu care au aflat tema și obiectivele pe care și le propune proiectul, principalele acțiuni programate și modul în care urmează să-și aducă aportul la rezultatele finale ale proiectului.

În cadrul acestei informări generale, participanților prezenți – reprezentanți ai școlilor și primăriilor li s-a prezentat și activitatea privind aplicarea chestionarului pentru măsurarea gradului de implicare a comunităților țintă în acțiuni pe tema energiei durabile. O serie de precizări au mai fost aduse acestor reprezentanți cu prilejul vizitelor coordonatorilor de activități cu școlile și primăriile când au fost înmânate chestionarele, urmând a fi completate ulterior.

Chestionarul urmărește să centralizeze inițiativele întreprinse de comunitățile-țintă în domeniul eficienței energetice și utilizării de surse regenerabile, indiferent dacă acestea au constatat în acțiuni de conștientizare/educare sau au urmărit implementarea de tehnologii energetice inteligente. Astfel proiectul poate să facă o monitorizare asupra modului în care acțiuni întreprinse de guvern în sprijinul protecției mediului prin funcționarea Fondului de Mediu sau a altor acțiuni sprijinite de alte organisme precum Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare prin Fondul Român pentru Eficiența Energiei, Uniunea Europeană, etc. au fost cunoscute la nivelul județului Suceava.

Rezultatele chestionarului sunt evaluate, raportul de evaluare constituind un factor important în stabilirea modului de abordare al activităților de instruire inițiate prin proiect.

Așadar, scopul Chestionarului este de a oferi o imagine cât mai clară asupra gradului de implicare anterioară a comunităților în acțiuni pe tema resurselor regenerabile de energie și formularea unor concluzii pertinente privind nivelul de informare despre tehnologiile energetice „curate”.

Raportul de evaluare va fi publicat pe site-ul fundației.

Rezultatele Chestionarului urmează să stea la baza organizării Sesiunilor de informare prin care proiectul „Alternative pentru energie durabilă” urmărește să aducă în atenția unui număr de 20 de comunități rurale importanța orientării spre utilizarea de surse de energie durabile, nepoluante și să ofere o informare corectă, cât mai completă și aplicată nevoilor lor concrete. Prin sesiunile de informare intitulate «Tehnologii energetice „curate” și „inteligente” - ce sunt și cum pot fi finanțate», reprezentanții colectivităților au ocazia să-și clarifice neînțelegerile, să cunoască cazuri concrete de utilizare a conceptului de eficiență energetică și să-și împărtășească experiența dobândită deja în acest domeniu.

Pentru a-și atinge scopul, chestionarul a fost construit ca o îmbinare de întrebări închise și deschise (întrebările închise se referă la cele cu răspuns ales dintr-o serie de variante prestabilite de către cel care aplică chestionarul, iar cele deschise se referă la întrebări la care interviueatul răspunde liber). Acest instrument de lucru concentrează în 9 puncte chestiunile de interes, tocmai pentru a capta atenția repondenților și a obține într-o formă concentrată toate datele necesare.

În debutul chestionarului s-a utilizat o variabilă independentă, necesară pentru a contura coordonatele comunităților rurale. După care s-au solicitat:

- *Informații* despre căile prin care ajung la comunitățile rurale noțiuni de protecția mediului, în ce măsură sunt cunoscute: Fondul de Mediu, Fondul Român pentru Eficiență Energetică și Programul Operațional Sectorial – Creșterea Competitivității Economice (Axa prioritară 4 – Îmbunătățirea eficienței energetice – FEDR), ce proiecte de informare, educare și implementare legate de energiile regenerabile și eficiența energetică s-au întreprins în localitățile rurale sau sunt cunoscute;

- *Opinii* ale instituțiilor reprezentative pentru comunitate vizavi de utilitatea cunoașterii într-un cadru organizat a pașilor necesari pentru obținerea de finanțare din cele 3 tipuri de surse (guvernamentale, creditare, finanțare europeană) și despre tehnologiile performante de obținere a eficienței energetice și a „energiei curate”.

Același chestionar a fost aplicat atât primăriilor cât și școlilor pentru a putea realiza o imagine coerentă despre fiecare localitate în parte

Chestionarul aplicat școlilor din comunitățile rurale

Din datele oferite de repondenți s-a observat că doar o singură școală provine dintr-o comunitate foarte mică (sub 3000 locuitori). Jumătate dintre unitățile de învățământ care participă la proiect

vin din comunități cu peste 5000 locuitori, iar 8 școli își desfășoară activitatea în unități administrative cu o populație de 3000 – 5000 locuitori. Stabilirea acestor cifre este importantă pentru aprecierea impactului activităților realizate de unitățile școlare, populația celor 20 de comunități fiind beneficiară indirectă atât a informării reprezentanților instituțiilor participante la proiect cât și a informațiilor transmise de elevi (copil - părinte, copil - copil). În colectivitățile mici instituțiile locale au o mai mare autoritate morală, ceea ce ar crește eficiența diseminării cunoștințelor pe tema energiei durabile.

Datele oferite de rezultatele altor proiecte desfășurate de Fundația de Speologie „Club Speo” Bucovina în școlile rurale din județul Suceava îndreptătesc afirmarea faptului că atât cadrele didactice cât și elevii din multe localități mici întreprind acțiuni practice de conservare a naturii. În acest context este important – pentru eficientizarea demersului informativ pe care și-l propune prezentul proiect – să cunoaștem pe ce căi ajung cunoștințele despre protecția mediului înconjurător la unitățile școlare în zonele de interes.

Aproape jumătate dintre școli au participat la sesiuni de informare și/sau la programe de protecția mediului desfășurate cu alte ocazii. Interesantă este observația că aceste unități de învățământ nu folosesc o singură sursă de informare, ci toate au consemnat de asemenea, materialele tipărite și accesul la Internet. Iar Școala cu clasele I-VIII Fetești, com. Adâncata a adăugat și o altă modalitate de obținere a datelor, și anume: Proiecte și programe extracurriculare. Este posibil ca tocmai accesul școlilor și al cadrelor didactice la seminarii pe probleme de protecția mediului să le fi oferit un cadru organizat pentru obținerea de noi cunoștințe și discuții care pot clarifica neînțelegerile și pot aduce soluții la probleme locale. De asemenea, în urma acestor întâlniri, se pare că școlile au conștientizat importanța utilizării unor surse multiple de informare pentru o cunoaștere aprofundată și cât mai completă a temelor de interes. Acest lucru este întărit de constatarea că toți cei care au indicat ca modalitate principală de a obține informații despre protecția mediului sesiunile de comunicare, au bifat 3 sau 4 surse, ceea ce nu este cazul celorlalți 50% dintre respondenți.

Marea majoritate a școlilor – un procent de 80% - declară că utilizează ca sursă de informare cărți, broșuri, pliante etc. Toți cei care au participat anterior la sesiuni de informare sau prezentări de programe au indicat și varianta materialelor tipărite, ceea ce arată că, de obicei, cele două posibilități de informare sunt prezentate împreună: expunerile verbale realizate de specialiști de cele mai multe ori sunt însoțite de materiale publicate, ce pot fi studiate și aprofundate ori de câte ori este nevoie, dar în același timp constituie un mijloc de diseminare în comunități a cunoștințelor. Reiese că școlile participante la seminarii de informare se întorc în comunitate și cu deprinderi noi

de accesare a unor surse diversificate pentru a căuta cât mai eficient o informație, ceea ce poate fi un argument în favoarea eficienței organizării unor astfel de activități.

De asemenea, este interesant de observat că, exceptând o singură școală – Școala cu clasele I-VIII Ilișești – care utilizează în informare doar materialele scrise – toți cei care studiază cărți, reviste, broșuri, recurg în acest scop și la Internet. Astfel că, cele două modalități de transmitere a cunoștințelor par mai degrabă să se completează decât să intre în competiție, cel puțin în comunitățile rurale supuse acestei analize.

Pe de altă parte, însă, am constatat că accesul la Internet deși este în aprox. 80% din cazuri folosit alături de cele două variante de diseminare a datelor mai sus menționate, am întâlnit și două școli care au declarat că preferă doar informarea prin intermediul calculatorului. Aceasta face ca, pe ansamblu, Internetul să reprezinte cea mai utilizată și la îndemână sursă de obținere a cunoștințelor despre programele și activitățile de protecție a mediului înconjurător.

O singură unitate de învățământ - Școala Fântânele – menționează și televiziunea ca modalitate de informare accesibilă.

Pe ansamblu, am constatat că aprox. jumătate din școlile prezente în proiect au acces și utilizează 3-4 surse de informare pe teme extra – curriculare, o treime apelează la 2 surse de date, și doar 5 școli au la îndemână o singură modalitate de a se informa corect.

În sprijinul punerii în practică a unor alternative pentru energie durabilă, există o serie de programe (guvernamentale, europene sau bazate pe sisteme de creditare) ce ar putea fi accesate la nivel local atât de primării cât și de către școli. Acestea sunt: Fondul de Mediu, Fondul Român pentru Eficiență Energetică și Programul Operațional Sectorial – Creșterea Competitivității Economice (Axa prioritară 4 – Îmbunătățirea eficienței energetice). Este foarte important pentru organizarea cât mai eficientă a sesiunii de instruire/informare să se afle gradul de cunoaștere a acestor instrumente financiare în interiorul comunităților, precum și a posibilităților de a avea acces la ele.

Din analiza chestionarelor se constată că școlile sunt mai familiarizate cu Fondul de Mediu, căci un procent de aproape 75% l-au menționat. Dintre acestea, un procent de aprox. 40% din unitățile de învățământ afirmă că Fondul de mediu le este „bine” cunoscut, iar restul că au doar date „satisfăcătoare” despre programul menționat. Se observă că Fondul de Mediu este instrumentul cel mai cunoscut în comunitățile rurale, și într-o proporție semnificativă (aproape 40% dintre toți reprezentanții școlilor antrenate în proiect) este singurul program despre care unitățile de învățământ au cunoștință.

Numai 3 unități școlare afirmă că sunt familiarizate cu toate cele trei instrumente financiare, însă doar la un nivel „satisfăcător”.

7 școli declară că nu au nici o informație despre nici unul dintre cele trei fonduri și oportunitățile pe care le-ar aduce comunităților din care fac parte.

Răspunsurile primite la a treia întrebare a chestionarului conduc către concluzia că în mediul rural Fondul de Mediu este mai vizibil și mai accesibil – prin faptul că poate să ofere soluțiile cele mai potrivite nevoilor acestor comunități. În același timp, nivelul de cunoaștere afirmat de unitățile școlare arată gradul scăzut de informare în domeniul de interes al proiectului. Am identificat astfel nevoia imediată ca instituții reprezentative pentru localitățile rurale – așa cum sunt școlile – să primească date esențiale, corecte și aplicate problemelor cu care se confruntă în comunitate, și în final să obțină abilitățile necesare pentru a avea acces la oportunitățile pe care aceste programe le propun.

Ca o întărire a acestor concluzii, aproape toți reprezentanții unităților școlare, atunci când au fost chestionați direct, s-au declarat interesați de prezentarea celor trei Fonduri și a modalităților concrete în care acestea pot fi abordate.

Prezentul proiect își propune însă mai mult decât atât. Iar școlile din zonele rurale ale județului Suceava consideră „utilă” și „foarte utilă” explicarea și prezentarea de tehnologii performante care să conducă la eficiența energetică; interesante sunt și exemplele practice de sisteme de producere a energiei din surse regenerabile, care ar putea fi aplicate în localitățile rurale.

Chestionarul a scos în evidență faptul că în cele 20 de comunități sucevene, nici o școală nu a întreprins acțiuni pe tema energiei regenerabile. Chiar dacă Școala din localitatea Gălănești s-a implicat în o serie de proiecte pe care le-a menționat, acestea dar nu sunt pe problematica energiei regenerabile ci în domeniul mai larg al protecției resurselor naturale; aceeași școală a participat la acțiuni de informare și educare a populației în acest domeniu.

Proiectele dezvoltate la nivel local, menționate de Școala Gălănești sunt:

«„CLEAN WATER” – finanțat de PHARE, GEC Bucovina;

„Să ocrotim arborii Bucovinei” – finanțat de Administrația Fondului pentru Mediu.»

Obiectivele urmărite de cele două proiecte sunt:

- «dezvoltarea colaborării transfrontaliere în domeniul managementului apelor în scopul gospodăririi „stării bune a corpurilor de apă”;
- educarea și conștientizarea publicului privind protecția mediului, importanța conservării biodiversității.»

Grupurile – țintă cărora s-au adresat activitățile sunt: «locuitorii comunelor vizate, elevii școlilor din comunitățile respective».

Din discuțiile cu membrii echipei, nu date confirmate de chestionar, reiese că și o serie de alte școli din Ipotești, Salcea, Dumbrăveni, Șcheia, Udești, Siminicea au avut o implicare largă în proiecte orientate spre protecția mediului, însă acestea nu au avut legătură cu tema energiei regenerabile.

Aceleași discuții au scos în evidență faptul că Școala Marginea în cadrul unui proiect Sorosz a întreprins câțiva pași pentru construirea unei mici eoliene în perimetrul școlii, înregistrări periodice ale vitezei vântului fiind făcute cu sprijinul elevilor. Totuși acești pași nu s-au concretizat în măsuri mai serioase din lipsa fondurilor.

Celelalte școli au declarat că au cunoștință și nici nu au fost implicate în acțiuni de implementare a tehnologiilor din domeniul energiei durabile (eficiență energetică și energie regenerabilă).

În ordinea frecvenței cu care au fost menționate, motivațiile pentru această stare de lucruri sunt următoarele:

- nu au fost cunoscute programe de finanțare specifice (7 școli);
- nu s-a dispus de surse financiare pentru cofinanțarea unor astfel de proiecte (10 răspunsuri);
- nu au fost considerate prioritare astfel de inițiative (3 opțiuni);
- metodologia de aplicare, evaluare și implementare a unor astfel de proiecte implică prea multă birocrație (3 mențiuni);
- nu s-a dispus de personal instruit în scrierea și managementul proiectelor (2).

Ierarhia cauzelor care țin comunitățile rurale departe de tehnologiile care oferă eficiență energetică și utilizarea resurselor regenerabile arată că ceea ce le lipsește în realitate este informarea cât mai corectă și completă asupra acestei teme.

Această concluzie este întărită de răspunsurile primite la următoarea întrebare a chestionarului.

Din totalul celor 20 unități școlare, 2 au luat parte la acțiuni de conștientizare și educare în domeniul energiei durabile (Putna, Fântânele). Școala „Ștefan cel Mare” din Putna fiind una din ele, reprezentantul acestei unități de învățământ care a completat chestionarul afirmă că s-au organizat „lecții de consiliere” adresate elevilor, și care au urmărit:

« Familiarizarea elevilor cu termenii și noțiunile de bază. Conștientizarea opțiunii de folosire a energiei durabile.»

Pentru celelalte școli se pare însă că prezentul proiect urmează să le aducă pentru prima oară în atenție noțiuni legate de sursele de energie durabilă, în cadrul sesiunilor de informare bine structurate.

Cele mai frecvent întâlnite motivații pentru lipsa informărilor în domeniul de interes, în opinia unităților de învățământ, sunt acestea:

- nu s-a dispus de surse financiare pentru cofinanțarea unor astfel de proiecte (10 răspunsuri);
- nu au fost cunoscute programe de finanțare specifice (7 școli);
- nu s-a dispus de personal instruit în scrierea și managementul proiectelor (5);
- nu au fost considerate prioritare astfel de inițiative (3 opțiuni);
- metodologia de aplicare, evaluare și implementare a unor astfel de proiecte implică prea multă birocrație (2).

Merită menționat faptul că peste o treime dintre repondenți au specificat două sau chiar trei dintre motivele pentru care informațiile despre sursele regenerabile de energie nu au ajuns până în prezent în comunitățile rurale.

Ultima întrebare a chestionarului a primit doar trei răspunsuri afirmative. Un număr mic de școli așadar, au aflat despre soluții de aplicare a unor surse alternative de energie în alte comunități din județ;, una dintre școli precizând că datele pe care le cunoaște provin din mass-media.

16 școli recunosc că nu au cunoștință despre implementarea unor proiecte de succes în aplicarea tehnologiilor energetice inteligente, dar doresc să afle informații pe această temă.

Chestionarul aplicat primăriilor din comunitățile rurale

Toate primăriile din localitățile rurale și-au arătat disponibilitatea de a participa la activitățile proiectului, sprijinind astfel echipa de implementare a proiectului în conturarea unei imagini cât mai ample asupra interesului și antrenării comunităților în utilizarea de resurse regenerabile de energie.

În urma analizei chestionarelor s-a evidențiat faptul că toate aceste instituții au avut acces la date legate de programe de protecția mediului. Căile prin care au ajuns la instituții aceste informații sunt diverse. Spre deosebire de cazul școlilor, jumătate din primării au aflat informații privind posibilități de aplicare a unor instrumente financiare pentru protecția mediului ca urmare a participării la sesiuni de informare. Este posibil ca întâlnirile de acest fel să reunească în mod frecvent atât autoritățile locale cât și unitățile școlare deoarece răspunsurile la întrebarea chestionarului sunt similare.

Reprezentanții primăriilor care au fost invitați și au luat parte la acțiuni informative menționează și alte două surse de informare: materialele tipărite și accesul la Internet. Putem concluziona că autoritățile locale au dobândit pe parcursul seminariilor, pe lângă cunoștințe importante pe tema

prezentată și interesul de a avea acces la o paletă largă de resurse informative; această categorie de primării este singura care utilizează trei surse de informații.

80% dintre repondenți declară că apelează la cărți, broșuri, pliante etc. pentru a se informa despre problematica protecției mediului înconjurător. Acest interes se poate explica prin faptul că materialele scrise pot fi oricând consultate și astfel se pot clarifica întrebările ce apar pe măsură ce activitățile se derulează.

Chestionarul scoate în evidență însă că cea mai utilizată modalitate de informare la care apelează primăriile din mediul rural este accesul la Internet. Toți reprezentanții autorităților publice locale consideră că prin intermediul Internetului pot ajunge într-o manieră mai rapidă și facilă la datele de care au nevoie pentru a demara activități din domeniul protecției mediului natural.

Aceasta face din Internet și în ceea ce privește primăriile, să fie considerată cea mai frecvent utilizată cale de a obține informații la care se apelează, în câteva cazuri fiind singura sursă folosită.

Atunci când au fost confruntate cu cerința de a-și evalua gradul de cunoaștere a rolului și obiectivelor unor instrumente financiare care au fost construite special pentru acest domeniu, răspunsurile primăriilor arată că Fondul de Mediu este cel mai bine cunoscut, fiind menționat în 75% din cazuri. 10% din primării cunosc date despre Fondul Român pentru Eficiența Energiei, iar 15% - Programul Operațional Sectorial – Creșterea Competitivității Economice (Axa prioritară 4 – Îmbunătățirea eficienței energetice - FEDR); numai 2 primării au declarat că dețin anumite date despre toate cele trei organisme care pot oferi finanțare proiectelor de mediu. Cu toate acestea, și printre primăriile țintă se numără 4 cazuri care nu au cunoștință de nici unul dintre fonduri.

Răspunsul primăriilor la această întrebare conturează o imagine asupra gradului de cunoaștere în domeniul vizat de proiect și este de natură să orienteze modul de organizare sesiunilor de informare astfel încât să fie cât mai eficiente, pentru a acoperi lacunele descoperite și a clarifica eventualele neînțelegeri.

Aceasta cu atât mai mult cu cât chiar primăriile au conștientizat nevoia de a-și consolida datele pe care deja le dețin susținând nevoia unor noi sesiuni de informare.

În urma lansării proiectului, a prezentării activităților și a obiectivelor pe care proiectul și le propune s-a obținut un impact pozitiv asupra autorităților publice locale întrucât toți participanții s-au arătat interesați de aflarea de informații privind tehnologiile performante care conduc la eficiență energetică și a sistemelor de producere a energiei din surse regenerabile.

Chestionarul și-a propus să identifice în ce măsură disponibilitatea primăriilor de a cunoaște/aprofunda tema propusă de acest proiect este susținută și de o implicare anterioară în diferite activități concrete de aplicare a surselor regenerabile de energie.

Din chestionare dar și din discuțiile cu membrii echipei de proiect s-a constatat că în o serie de primării: Salcea, Liteni, Siminicea s-au întreprins deja inițiative pentru măsurarea capacității zonelor de a valorifica puterea vântului pentru a o transforma în energie electrică. Fie că au fost efectuate măsurători de către firme specializate străine (austriece, germane sau italiene) sau chiar mici studii efectuate de Fundația „Club Speo Bucovina” (în Baia), aceste inițiative subliniază deschiderea autorităților locale față de noi aplicarea unor noi modalități de producere a energiei.

Primăria Siminicea se află chiar într-o etapă finală a măsurătorilor anemometrice, cu rezultate pozitive, un parc eolian în această zonă urmând a deveni realitate într-un viitor apropiat. Reprezentantul primăriei a specificat că acțiunea a avut și o componentă educativă adresată populației comunei.

La întrebarea aceasta a chestionarului ne-am confruntat și cu un non-răspuns.

Mai bine de trei sferturi dintre primăriile chestionate afirmă că în comunitățile lor nu au avut loc activități care să antreneze populația spre utilizarea de surse de energie durabilă.

Motivațiile pentru această stare de fapt sunt diverse:

- nu s-a dispus de surse financiare pentru cofinanțarea unor astfel de proiecte (10 răspunsuri);
- nu au fost cunoscute programe de finanțare specifice (7 primării);
- metodologia de aplicare, evaluare și implementare a unor astfel de proiecte implică prea multă birocrație (6 mențiuni);
- nu s-a dispus de personal instruit în scrierea și managementul proiectelor (5);
- nu au fost considerate prioritare astfel de inițiative (1 opțiune).

Lipsa unei informări coerente pe această temă pare să fie principala cauză care face energiile regenerabile inaccesibile în localitățile rurale.

Această concluzie este susținută de întrebarea directă adresată autorităților publice locale legată de nivelul de educare a comunităților privind importanța cunoașterii noțiunilor de energie durabilă și aplicarea în viața de zi cu zi a unor reguli de eficiență energetică. Numai 2 primării au răspuns afirmativ la această chestiune: Primăria Siminicea și Primăria Fântânele, care însă nu a adus precizări concrete despre activități de informare derulate.

Din nou, peste trei sferturi din colectivitățile locale reprezentate de primării în acest proiect nu au beneficiat de acțiuni de conștientizare și de educare pe subiectul propus. De menționat că aproape toți repondenții au indicat cel puțin două motivații ale situației existente, ceea ce arată că în mediul

rural este necesară crearea, printr-o informare cât mai corectă și periodică a unor competențe de valorificare a oportunităților care li se adresează. Iar motivațiile cele mai frecvent exprimate sunt:

- nu au fost cunoscute programe de finanțare specifice (11 primării);
- nu s-a dispus de surse financiare pentru cofinanțarea unor astfel de proiecte (10 răspunsuri);
- nu s-a dispus de personal instruit în scrierea și managementul proiectelor (6);
- metodologia de aplicare, evaluare și implementare a unor astfel de proiecte implică prea multă birocrație (4 mențiuni);
- nu au fost considerate prioritare astfel de inițiative (1 opțiune).

Considerăm că exemplele de bună practică în utilizarea surselor de energie regenerabilă, alături de o educare corectă, poate impulsiunea comunitățile rurale să aplice soluții adaptate condițiilor lor specifice.

Chestionate direct, primăriile au afirmat într-o proporție foarte mică (numai două cazuri) că au cunoștință de implementarea cu succes în alte localități rurale a conceptelor de eficiență energetică și energie regenerabilă.

Primăria Adâncata a adus precizări suplimentare: mass-media se dovedește a fi o sursă suplimentară de noțiuni în domeniu.

Aproape toți ceilalți reprezentanți ai autorităților locale și-au arătat disponibilitatea de a afla pe parcursul activităților organizate în acest proiect exemple concrete de succes în domeniu, ce ar putea fi apoi replicate în comunitățile din care provin.

Concluzii

Punctul de vedere al comunităților țintă selectate să participe la activitățile proiectului a fost exprimat de două instituții importante: unitățile școlare și primăriile.

A fost aplicat chestionarul reprezentanților acestor două instituții din fiecare localitate și astfel s-a putut realiza o comparație pentru a se forma o imagine completă despre gradul de informare și disponibilitate a comunităților țintă de a adopta tehnologii specifice pentru obținerea energiei „curate” dar și utilizarea eficientă a energiei.

S-a constatat că majoritatea răspunsurilor oferite pentru aceeași colectivitate sunt similare din punct de vedere al nivelului cunoștințelor pe tema proiectului, deținute de reprezentanții primăriei și unității școlare.

Atât primăria cât și școala din toate localitățile și-au arătat în aceeași măsură disponibilitatea de a participa la seminarii de informare privind metodologia de obținere a finanțării proiectelor prin cele trei tipuri de fonduri (guvernamental, european, sistem de creditare) și sunt interesați să primească informații despre tehnologii performante de realizare a eficienței energetice și despre sisteme de producere a energiei din surse regenerabile, care să poată fi puse în practică în comuna respectivă. Este cazul instituțiilor din comunele: *Cacica, Straja, Salcea, Udești, Stroiești, Dărmănești, Liteni, Baia, Scheia, Verești și Adâncata*.

În schimb, am întâlnit câteva diferențe între primăria și unitatea școlară din unele localități în ce privește modalitățile de acces la informații ce vizează programe pentru protecția mediului.

În com. *Marginea*, primăria și școala au declarat că au la dispoziție cele mai des întâlnite căi de informare cu privire la problematica protecției mediului dar numai reprezentantul primăriei afirmă că deține informații despre unul dintre fondurile care finanțează programe de mediu (Fondul de Mediu) în timp ce școala nu deține informații despre nici unul dintre instrumentele financiare menționate în chestionar.

Deși ambele instituții locale afirmă că nu au fost întreprinse în localitatea Marginea activități în domeniul energiei durabile, doar motivația financiară este comună, școala recunoscând în plus și faptul că nu se cunosc programele specifice.

În com. *Mălini* primăria nu dispune decât de materiale scrise pentru a se documenta pe tema conservării cadrului natural pe când școala apelează, pe lângă broșuri, pliante etc. și la Internet. Aceasta poate fi cauza pentru care în primărie nu se cunosc instrumentele financiare care pot sprijini acțiunile lor concrete în acest sens, în timp ce școala cunoaște în mod satisfăcător Fondul de Mediu. Motivațiile care au împiedicat autoritățile locale să desfășoare inițiative în domeniul

energiei „curate” sunt multiple, vizând lipsa de informații despre programele de finanțare specifice, faptul că instituția nu dispune de resursele financiare care să acopere co-finanțarea proiectelor, lipsa personalului instruit în scrierea și managementul proiectelor dar și metodologia greoaie de aplicare, evaluare și implementare a proiectelor de mediu. Școala reclamă în schimb doar lipsa de cunoaștere a programelor de finanțare specifice.

Deși cele două instituții reprezentative pentru comunitatea **Ipotești** dispun de aceleași surse de informare numai școala a menționat Fondul de Mediu – instrument pe care-l cunoaște „bine”; primăria nu are date despre nici unul dintre cele trei fonduri propuse în chestionar.

Deși majoritatea răspunsurilor primite din com. **Dumbrăveni** sunt similare, totuși am observat că școala are la dispoziție mai multe surse de informare despre subiectul proiectului, participând în plus la sesiuni de informare/prezentare a programelor pentru protecția mediului. Acest fapt aduce un plus de cunoaștere a fondurilor care pot finanța proiecte de mediu, școala declarând că are informații despre toate instrumentele financiare menționate în chestionar, în timp ce autoritatea locală a notat doar două dintre variante. În plus, chiar dacă ambele instituții au oferit același răspuns la întrebările 6 și 7 (nu au fost întreprinse la nivelul comunității acțiuni practice și nici inițiative de educare în domeniul energiei durabile) motivațiile consemnate de reprezentantul școlii sunt multiple, ceea ce poate arăta faptul că, prin participarea la sesiuni de informare se obțin nu numai cunoștințe ci se conștientizează cu o mai mare acuratețe problemele cu care se confruntă comunitatea în implementarea unor tehnologii energetice eficiente.

Deși datele oferite de cele două instituții reprezentative pentru loc. **Putna** sunt în mare parte corespondente, totuși școala afirmă în plus că a participat la acțiuni de conștientizare și educare în domeniul energiei „curate”, menționând faptul că în cadrul „lecțiilor de consiliere” elevii s-au familiarizat cu noțiunile și termenii de bază și au „conștientizat opțiunea de folosire a energiei durabile”. Primăria însă nu a participat și nu cunoaște date despre aceste activități.

În com. **Gălănești** atât autoritatea locală cât și unitatea școlară au la dispoziție aceleași mijloace de informare și au participat în egală măsură la acțiuni de educare și conștientizare a importanței protejării mediului natural. Cu toate acestea Primăria Gălănești cunoaște mai bine Fondul de Mediu și POS Creșterea Competitivității Economice; în schimb, Școala Gălănești a participat la câteva proiecte care au dezvoltat atât componenta educațională chiar dacă nu pe tema de implementare de tehnologii pentru obținerea energiei regenerabile și a adus precizări legate de proiectele desfășurate, obiectivele acțiunilor și beneficiarii principali. Deși a fost implicată întreaga comunitate alături de elevi, Primăria nu a inițiat pe cont propriu astfel de inițiative și nici nu cunoaște alte instituții – autorități locale, care să fi inițiat activități privind eficiența energetică.

Primăria din com. **Iliești** declară că face apel la mai multe surse de informare (pe lângă materialele scrise primăria pare să aibă avantajul accesului la Internet). Acest fapt însă nu aduce un plus de cunoaștere în comparație cu școala ci doar conștientizarea unei motivații multiple care a împiedicat inițierea unor acțiuni în comunitate de implementare a tehnologiilor curate de obținere a energiei.

În com. **Siminicea** și **Fântânele** atât primăriile cât și școlile sunt interesate de problematica conservării și protecției mediului prin utilizarea energiilor regenerabile și eficienței energetice, o serie de informații fiind deținute prin căile pe care le au la dispoziție pentru procurarea datelor necesare. Deși numai administrația publică locală din aceste localități a participat la sesiuni de informare pe tema menționată, în cadrul altor proiecte, deschiderea față de subiect o au în aceeași măsură și școlile.

Primăriile au declarat că au participat la activități de educare a populației și de asemenea s-au implicat în punerea în practică a unor tehnologii de obținere a energiei din surse regenerabile, deși unitățile școlare din com. Fântânele și Siminicea nu afirmă în chestionare că au cunoștință de astfel de acțiuni în aceste colectivități. În concluzie, există diferențe între puncte de vedere exprimate asupra modului în care au fost receptate astfel de acțiuni în aceeași localitate.

S-a constatat de asemenea că sesiunile de informare aduc instituției participante (școală, primărie) o mai bună cunoaștere asupra instrumentelor financiare care pot sprijini proiectele în domeniul energiei durabile și protecției mediului în general.

Un alt aspect pus în evidență de analiza comparativă a chestionarelor ce provin din aceeași localitate este următorul: chiar dacă nici primăria și nici școala dintr-o comunitate nu a întreprins acțiuni concrete în domeniul tehnologiei ecologice, totuși motivațiile menționate de reprezentanții celor două instituții locale sunt diferite, ceea ce arată faptul că se confruntă cu dificultăți diferite, dar poate ilustra și lipsa de colaborare în desfășurarea unor acțiuni comune.

Pe ansamblu, coroborarea datelor obținute prin intermediul chestionarului a adus un plus de informație despre atitudinea comunităților față de o prioritate a lumii actuale – protejarea și conservarea mediului. Reprezentanții celor două instituții, prin răspunsurile formulate, ne-au ajutat în aprecierea disponibilității primăriilor și școlilor, dar și a nevoii populației de a-și însuși problematica eficienței energetice, tehnologiile și instrumentele prin care se poate obține.

Primarii și directorii școlilor urmează să participe împreună la cele 4 sesiuni de informare cuprinse în proiectul de față. Pentru o structurare cât mai eficientă a materialelor pregătite de specialiști, este importantă stabilirea unor elemente comune de interes.

În mediul rural cunoștințele despre eficiența energetică, despre diferitele posibilități de a utiliza altfel de surse de energie decât cea consacrată, dar și modul concret în care pot avea acces la acestea, sunt puțin accesibile. Chiar dacă populația sau instituțiile prezente la nivel local sunt deschise spre subiectul propus, în localitățile rurale informațiile ajung mai greu și chiar există dificultăți de înțelegere a datelor tehnice, ceea ce face alegerea unei surse de energie alternativă sau alta foarte dificilă. De aici perspectiva ca în zonele rurale populația să nu beneficieze de avantajele utilizării unor alternative, chiar dacă oportunitățile există.

Am constatat că subiectul mai general – al protecției mediului – nu este indiferent nici unităților de învățământ și nici autorităților locale; un argument în acest sens este diversitatea de mijloace de informare prin care aceste instituții știu că pot dobândi un plus de cunoaștere în acest domeniu. Complexitatea răspunsurilor primite din comunitățile rurale pune în lumină două aspecte:

- ✓ eficiența organizării în colectivitățile mici de seminarii informative, care au ca rezultat nu numai creșterea nivelului de cunoaștere vizavi de problema discutată, ci creează îndeosebi instituțiilor abilități de manipulare a noțiunilor și de inițiere de activități relevante pentru populație: mărturie stau căile multiple prin care informațiile ajung la primării și unitățile de învățământ;

- ✓ accesul larg la Internet al instituțiilor din comunitățile sătești, care în acest caz particular nu exclude totuși consultarea materialelor scrise; dimpotrivă, cele două par să se completeze; de asemenea, utilizarea Internetului crează premisele unei documentări teoretice și practice permanente, dar facilitează și crearea unei rețele de colaborare între autorități și între comunități.

La nivel declarativ, toți reprezentanții celor două instituții importante pentru comune sunt deschiși și dornici să participe la sesiuni de informare pe tema abordată de proiect. Atitudinea pozitivă și disponibilitatea de a cunoaște date esențiale despre „energia curată” și tehnologiile inteligente de obținere a acesteia, este o premisă esențială pentru eficiența demersului informativ și conturarea unor așteptări de schimbare a practicilor membrilor comunităților în relația lor cu mediul natural.

Nivelul de cunoaștere în colectivitățile rurale privind avantajele utilizării sustenabile a energiei și metodologia de finanțare a proiectelor de mediu s-a dovedit a fi foarte scăzut.

În plus, chiar dacă au fost create la nivel guvernamental instrumente financiare la care pot apela primăriile și școlile pentru a sprijini comunitatea în utilizarea de tehnologii performante, eficiente energetic și prietenoase cu mediul, acestea sunt puțin cunoscute și solicitate.

Aspectele problematice scoase la lumină prin intermediul chestionarului, precum și faptul că cel mai probabil cetățenii din comunitățile rurale vin pentru prima oară în contact cu noțiuni și termeni abordați în prezentul proiect, sunt de natură să furnizeze date importante despre modul în care vor

fi abordate și structurate activitățile ce urmează pentru a se adapta cât mai bine nevoilor imediate ale localităților din mediul rural.

Faptul că au existat cazuri în care primăria și unitatea școlară au conturat o imagine diferită a aceleași comunități conduce spre constatarea că la nivel local există sincope de comunicare între cele două instituții și nu s-a reușit o coordonare comună a proiectelor întreprinse pe probleme de mediu, astfel încât rezultatele și activitatea autorităților publice locale nu este cunoscută și valorificată de școală sau invers.

Pentru ca proiectul „Alternative pentru energie durabilă” să-și atingă obiectivele inițial stabilite și să declanșeze o schimbare de mentalitate în colectivitățile rurale din județul Suceava, pe întregul parcurs al sesiunilor de educare/informare/conștientizare dar și al activităților practice, consider că este extrem de important să se creeze un cadru propice stabilirii de legături între școlile și primăriile din fiecare localitate, între instituții și Fundația de Speologie „ClubSpeo” Bucovina sau mai mult chiar, între comunitățile – țință.

Dialogul și colaborarea ce s-ar crea în acest fel ar face posibile proiecte viitoare și ar mări impactul lor în rândul populației. Iar experiența anterioară a școlilor sau a primăriilor în derularea de activități pe tema protejării mediului înconjurător se poate dovedi benefică pentru toți actorii instituționali implicați.

Ca o concluzie finală, chestionarul pune în evidență nevoia stringentă a populației rurale din județul Suceava dar și a instituțiilor prezente la nivel local de educare și instruire imediată, coerentă și accesibilă față de problematica conservării resurselor naturale și tema energiei durabile; o comunitate informată se orientează mai bine și descoperă oportunități, mărindu-și astfel șansele de a atrage și de a gestiona fonduri cu un impact pozitiv asupra mediului.

*Sociolog,
Daniela Rusu*